

**BARBU CRAIOVESCU ȘI RADU CEL MARE – NOTE PE MARGINEA UNUI
DOCUMENT DE CANCELARIE / BARBU CRAIOVESCU AND RADU THE
GREAT – REMARKS ON A CHANCERY DOCUMENT**

*Liviu Marius ILIE**

Abstract

The Craiovescu family constituted one of the most prominent boyar lineages in medieval Wallachia. The four brothers – Barbu, Pârvu, Radu, and Danciu – served as high officials under the Wallachian rulers in the late fifteenth and early sixteenth centuries, while also associating their name with the foundation of the Bistrița monastery. Among them, Barbu was the most influential, occupying, during the reign of Radu the Great, the foremost position in the princely council for a period of eleven years. A document issued by Radu on 15 April 1498 does not place Barbu Craiovescu at the head of the witnessing boyars, a notable absence that raises important questions. An analysis of the religious chronology indicates that, in 1498, Easter fell precisely on 15 April. The ruler of Wallachia appears to have celebrated the Feast of the Resurrection together with most of his leading boyars, either at Govora Monastery – recipient of the donation issued on Easter Day – or in Bucharest, where the ruler is attested four days later. As for Barbu Craiovescu, he appears to have celebrated Easter separately from the rest of the Wallachian political elite, a choice that may be interpreted as an expression of his individual authority. A plausible location for his celebration of Easter is the Bistrița monastery itself, the foundation of the Craiovescu family.

Key words: *charter (hrisov), chancery (cancelarie), throne succession (succesiunea tronului), Barbu Craiovescu, Radu the Great (Radu cel Mare), Bistrița monastery (mănăstirea Bistrița)*

„A răposat robul lui Dumnezeu, jupan Barbul marele ban al Craiovei, care și-a schimbat numele în Pahomie; veșnica lui pomenire” (Bălan, Chircă, Diaconescu, Ene, Florea, Iancovescu, Ene, Rizea 2005: 215). Scurtul fragment de pe piatra de mormânt pusă la biserica Adormirea Maicii Domnului a mănăstirii Bistrița face referire la unul dintre cei mai importanți dregători ai Țării Românești de la sfârșitul secolului al XV-lea și începutul celui următor – Barbu Craiovescu. Fiul al lui Neagoe de la Craiova (Stoicescu 1971: 17), cel amintit la 1 iunie 1475 (Panaitescu, Mioc 1966: 245), Barbu apare adeseori în sursele istorice ale vremii, alături de frații săi, Pârvu, Danciu și Radu (Stoicescu 1971: 18-19). Nu doar prezența în sfatul domnesc subliniază importanța lui Neagoe de la Craiova; de curând, el a fost identificat cu un anume „căpitan Nagoi”, participant la campania de iarnă din 1461-1462, condusă de

* Lector universitar doctor, Universitatea din Craiova, Facultatea de Științe Sociale, Specializarea Istorie, Str. Al. I. Cuza, nr. 13, județul Dolj, telefon 0040251418515, email: lvmilie2@gmail.com.

Vlad Țepeș împotriva otomanilor și menționat cu acest nume în scrisoarea adresată de același voievod muntean lui Matia Corvin, la 11 februarie 1462 (Gheorghe, Weber, Anca, Lazăr, Fuchsbaauer 2019: 125).

O danie a celor patru fii ai lui Neagoe oferită mănăstirii Sf. Pavel de la Muntele Athos, datând din 28 ianurie 1501, relevă vechimea familiei din care aceștia se trăgeau, numele strămoșilor urmând a fi trecute, conform uzanțelor, în pomelnicul sfântului locaș – „Barbul și Vâlcsan și Vlada și Maina și Neagoe și Stana și Vinia” (Ștefănescu, Diaconescu 1972: 8). Despre puterea și vechimea Craioveștilor amintește și piatra tombală a lui Vladislav II, așezată tot de fiii lui Neagoe de la Craiova ulterior morții sale, în vremea domniei lui Neagoe Basarab, în semn de recunoștință „pentru că Vladislav i-a ridicat vlasteli” (Gheorghe, Weber, Anca, Lazăr, Fuchsbaauer 2019: 239-241). Cum Vladislav II a domnit între 1447 și 1456 (Rezachevici 2001: 98-100), importanța Craioveștilor trebuie să fi fost recunoscută de domnie la jumătatea secolului al XV-lea, prin includerea lor în rândul vlastelilor, termen împrumutat din Serbia medievală (Šarkić 2023: 42-59) și folosit pentru a desemna o categorie a elitei politice a Țării Românești, apropiată într-o formă sau alta de domnii munteni (Donat 1996: 178-180; Anton Manea 2002: 57-65; Gheorghe, Weber, Anca, Lazăr, Fuchsbaauer 2019: 241).

Importanța familiei rezidă și în intrarea ei în categoria ctitorilor de mari mănăstiri muntenești. Nu întâmplător piatra tombală a lui Barbu Craiovescu fusese pusă la Bistrița, acest așezământ monahal fiind legat de familia Craioveștilor. După cum reiese din același izvor epigrafic, acesta s-a călugărit, luând numele Pahomie. Lângă această inscripție, s-a păstrat un făclier de piatră cu textul „Pahomie monah, ctitor” (Bălan, Chircă, Diaconescu, Ene, Florea, Iancovescu, Ene, Rizea 2005: 215). Decizia intrării în monahism trebuie să fi fost influențată și de faptul că Barbu nu avusese copii, lucru confirmat de un hrisov târziu al lui Mihnea Turcitul, emis la 17 mai 1589 – „Barbu ban a fost sterp și n-a avut fii din trupul lui” (Ionașcu, Lăzărescu-Ionescu, Câmpina, Stănescu, Prodan, Roller 1952: 404). Un document foarte important ce amintea relația Craioveștilor cu mănăstirea Bistrița fusese emis la 16 martie 1494 de Vlad Călugărul, domnul Țării Românești oferind Bistriței un hrisov de întărire a tuturor posesiunilor sale și menționând și numele ctitorilor: „am văzut[...] cu câtă silință de trudă iubitoare s-au sîrguit bunii și credincioșii și preacinstiții noștri vlasteli, jupan Barbul Craiovescul, cu frații săi, jupan Pârvul și Danciul și Radul și au ridicat din temelie atotcinstitul mai sus zisul hram pe râul numit Bistrița” (Panaitescu, Mioc 1966: 403-404). Nu trebuie neglijat faptul că fiii lui Neagoe erau menționați tot ca vlasteli, cu doar un an și jumătate înainte de sfârșitul domniei lui Vlad Călugărul și începutul domniei fiului acestuia, Radu cel Mare, în toamna anului 1495 (Rezachevici 2001: 129-130).

O analiză a prezenței lui Barbu Craiovescu în sfatul domnesc al lui Radu cel Mare poate releva unele aspecte importante ale relației acestui boier muntean și a familiei sale cu domnia Țării Românești; o discuție separată merită a fi făcută asupra documentului domnesc din 15 aprilie 1498 (Panaitescu, Mioc 1966: 460-461), care,

deși trecut adeseori cu vederea, poate aduce unele informații noi despre relațiile de putere de la sfârșitul secolului a XV-lea. Analizând cele aproximativ o sută de documente care au fost emise de Radu cel Mare și au ajuns în vremurile moderne, cercetătorul își poate face o imagine de ansamblu asupra sfatului domnesc, reușind adeseori să deceleze un *cursus honorum* al boierilor mai importanți. Trebuie spus încă de la început că, deși cele mai multe acte domnești ale lui Radu au ieșit din cancelaria sa în calitate de domn titular al Țării Românești (Panaiteșcu, Mioc 1966: passim; Ștefănescu, Diaconescu 1972, passim), totuși câteva dintre acestea au fost emise ca asociat la domnia tatălui său, Vlad Călugărul (Panaiteșcu, Mioc 1966: 373-374; 414-415; Diaconescu 1974: 294), urmând un model succesoral mai vechi, întâlnit atât în Țara Românească, cât și în alte state medievale (Iliescu 1951: 39-60; Vîrtosu 1960: passim; Rezachevici 2001: passim; Ilie 2004a: 67-82; Ilie 2004b: 37-52; Ilie 2008: 75-90; Ilie 2018: 475-516).

Analizând cele mai vechi documente cu sfat domnesc ale lui Radu cel Mare, se poate observa că, în lista martorilor, Barbu Craiovescu a urcat de pe a doua poziție pe prima, în mai puțin de doi ani de la preluarea domniei de către Radu voievod. Cum ultimul act domnesc emis de Vlad Călugărul datează din 8 septembrie 1495 (Panaiteșcu, Mioc 1966: 417), abia după această dată se poate vorbi de o domnie în calitate de titular al tronului pentru Radu cel Mare (Rezachevici 2001: 129-130). Cel mai vechi document cu dată precisă emis de Radu voievod datează, însă, din 31 ianuarie 1496, fiind scris la Craiova (Panaiteșcu, Mioc 1966: 427-428). Două luni și jumătate mai târziu ieșea din cancelaria Țării Românești cel mai vechi hrisov cu sfat domnesc al lui Radu cel Mare – la 14 aprilie 1496, acesta oferea câteva posesiuni mănăstirii Govora, lista membrilor sfatului domnesc fiind deschisă de „jupan Draghici Vintilescul” și „jupan Barbul Craiovescul” (Panaiteșcu, Mioc 1966: 432). Trebuie notat faptul că prima apariție a lui Barbu Craiovescu în sfatul domnesc al lui Radu cel Mare era pe poziția a doua în lista martorilor. După alte trei luni și jumătate, la 1 august 1496, un alt document oferit Govorei avea în fruntea sfatului pe „jupan Draghici al lui Stoica” și pe „jupan Barbul Craiovescul” (Panaiteșcu, Mioc 1966: 437), pentru ca la 9 ianuarie 1497, Tismana să primească o poruncă domnească al cărui sfat se deschidea tot cu „jupan Draghici al lui Stoica” și „jupan Barbul Craiovescul” (Panaiteșcu, Mioc 1966: 438). Se poate observa că în cele trei hrisoave ieșite din cancelaria lui Radu cel Mare, în care Barbu Craiovescu ocupa cea de-a doua poziție din sfatul domnesc, acesta îi succedea lui Drăghici Vintilescu (o dată) și lui Drăghici al lui Stoica (de două ori), o mai veche analiză genealogică concluzionând că acești doi boieri ce purtau același prenume erau, de fapt, una și aceeași persoană (Florescu 1930: 15-19).

La 1 aprilie 1497, Radu cel Mare confirma mici posesiuni de pământ unor slugi domnești, documentul având în partea de final un sfat domnesc deschis de „jupan Barbul Craiovescul” (Panaiteșcu, Mioc 1966: 448). Aceasta este cea mai veche mențiune a lui Barbu Craiovescu pe prima poziție în lista martorilor ce confirmau o decizie domnească a lui Radu voievod. Cum spuneam și mai sus, în mai puțin de

doi ani, Barbu Craiovescu a urcat de pe a doua pe prima poziție a sfatului domnesc. O analiză a documentelor muntenesti de cancelarie arată că Barbu și-a păstrat această poziție câștigată în primăvara anului 1497 până la sfârșitul domniei lui Radu cel Mare (Panaitescu, Mioc 1966: passim; Ștefănescu, Diaconescu 1972: passim).

Deși acest loc nu a fost niciodată contestat pe parcursul perioadei în care Radu a ocupat tronul Țării Românești, un act domnesc aduce o noutate față de această prezență continuă pe prima treaptă a sfatului domnesc. Documentul datează din 15 aprilie 1498 și, deși are sfat domnesc, Barbu Craiovescu lipsește, lista martorilor fiind deschisă de fratele său Pârveu Craiovescu („jupan Pârveu mare vornic”). Actul emis la jumătatea lunii aprilie a anului 1498 reprezenta o danie oferită mănăstirii Govora, constând în „livada care este lângă hotarul vlădicesc, oricât a ținut popa Buncea, pentru că a cumpărat-o egumenul Dorotei de la popa Buncea, pentru 1500 aspri” și în „vadul Slatinei, de la Trestioara și din jos și din sus, cu livezile și cu pădurea și cât este curățat în pădure” (Panaitescu, Mioc 1966: 461). Egumenul Dorotei al Govorei este amintit în documentele Țării Românești, începând cu 4 februarie 1488 (Panaitescu, Mioc 1966: 335), el fiind o prezență constantă în actele domnești înainte de cel din 15 aprilie 1498 (Panaitescu, Mioc 1966: 353, 361, 410, 435, 457). Posesiunile întărite de Radu cel Mare prin acest ultim document nu par a fi foarte mari – o livadă cumpărată de egumenul Dorotei, respectiv livezi și o parte de pădure în vadul Slatinei și împrejurul Trestioarei, nume de locuri ce au fost identificate în județul Vâlcea (Panaitescu, Mioc 1966: 571, 580; Bâzgan 2004: 91, 101).

Comparativ cu alte hrisoave oferite de Radu cel Mare Govorei, precum dania plenară din 1 august 1496 (Panaitescu, Mioc 1966: 433-437), actul domnesc din 15 aprilie 1498 pare a fi mai degrabă unul conjunctural, micile bucați de pământ întărite de domnul muntean mănăstirii fiind mult mai puțin întinse decât satele menționate cu doi ani mai devreme. Totuși documentul are în partea sa de final, așa cum subliniam și mai sus, sfatul domnesc al lui Radu cel Mare, cu excepția lui Barbu Craiovescu. De ce să se fi adunat voievodul muntean împreună cu cei mai importanți boieri ai săi pentru a confirma mici posesiuni de pământ mănăstirii Govora? Un posibil răspuns este oferit chiar de data emiterii actului domnesc, 15 aprilie 1498, care, în acel an, a reprezentat... duminica Paștilor. Chiar dacă uneori domnii munteni menționau ca element cronologic secundar perioada sărbătorii Învierii (Ilie 2021: 27-32), în acest caz scribul documentului, Stanciu grămatic, nu a considerat important să menționeze acest aspect, notând fără emfază: „am scris în luna aprilie 15, în anul 7006 <1498>” (Panaitescu, Mioc 1966: 461). Cu doar un an mai devreme, în primăvara lui 1497, în două danii mănăstirești ale lui Radu cel Mare, una pentru Dohiar de la muntele Athos și alta pentru Govora, se menționa că fuseseră scrise „în postul mare, în Lunea Mare”, prima (Panaitescu, Mioc 1966: 443), respectiv „în postul mare, în Miercurea Mare”, cea de-a doua (Panaitescu, Mioc 1966: 446). Stilul mult mai elaborat al acestor două hrisoave, conținând o arengă aflată la începutul fiecărui act, i-a făcut probabil pe scribi să detalieze și elementele cronologice, menționând

apropierea sărbătorii pascale. Stilul concis al poruncii domnești din 15 aprilie 1498 nu a lăsat loc pentru prea multe intervenții din partea lui Stanciu grămatic.

Deși prea multe informații despre sărbătorirea Paștelui în Țara Românească în secolul al XV-lea nu sunt cunoscute, documentul din 15 aprilie 1498 poate înlesni câteva supoziții. Domnul Radu cel Mare și boierii din sfat, cu o excepție, se găseau în același loc. Stilul laconic al redactării nu ne permite să știm unde a fost emis documentul, scribul menționând doar când, nu și unde a fost scris acesta. Este posibil ca domnul și boierii săi să fi făcut Paștele chiar la mănăstirea Govora și, fiind prezenți acolo, egumenul să fi profitat de ocazie pentru a primi un act doveditor pentru câteva mici posesiuni ale mănăstirii. Govora, așa cum se poate observa din actele domnești ale lui Vlad Călugărul și Radu cel Mare, a fost mult legată de familia domnească în sfertul de secol în care cei doi au ocupat tronul Țării Românești (Panaiteanu, Mioc 1966: passim; Ștefănescu, Diaconescu 1972, passim). Că domniile își puteau petrece perioada Paștilor în mănăstirile de care se simțeau apropiați, se poate vedea încă de la începutul veacului al XV-lea – la 28 martie 1415, chiar din mănăstirea sa, Cozia, Mircea cel Bătrân oferea călugărilor vama de la Genune, Mihail logăfăt notând că „am scris când a venit Io Mircea voievod la mănăstire, La Cozia, în postul mare” (Panaiteanu, Mioc 1966: 80); deși scribul nu menționa ca atare, 28 martie 1415 a căzut în Joia Mare, prezența lui Mircea cel Bătrân la Cozia cu câteva zile înainte de Paști putând însemna că acesta a rămas și pentru sărbătoarea propriu-zisă în mănăstirea unde, câțiva ani mai târziu, își va fi găsit locul de veci.

Există, în mod evident, și posibilitatea ca Radu cel Mare și boierii săi să fi celebrat Învierea în altă parte, poate chiar în București, unde domnul se găsea la 19 aprilie 1498, așadar în joia de după Paști, când dădea o danie Hilandarului (Panaiteanu, Mioc 1966: 463). Lipsa sfatului domnesc în actul pentru această mănăstire athonită nu însemna neapărat că domnul nu se mai găsea alături de boierii săi, ci reprezenta o practică a daniilor pentru Muntele Athos, care, în multe cazuri pe parcursul veacului al XV-lea, nu necesita o intervenție a boierilor martori pentru a confirma decizia domnească. O paralelă cu un alt caz anterior poate fi utilă. Cu patru decenii înainte de documentul lui Radu cel Mare din 15 aprilie 1498, la 16 aprilie 1457, Vlad Țepeș oferea satul Troienești mănăstirii Cozia, scribul notând că acea zi reprezenta „Sfânta și Marea Sâmbătă” (Panaiteanu, Mioc 1966: 200). Atrage atenția faptul că dania era tot una nu foarte extinsă ca și porunca domnească dată de Radu cel Mare. Este posibil ca uneori domnul să fi petrecut sărbătoarea Învierii alături de boierii săi și de egumeni ai mănăstirilor, momentul fiind folosit de aceștia din urmă pentru a primi confirmări ale unor mici posesiuni, cercetări mai noi arătând că voievozii munteni puteau aduna elite politice și ecleziastice alături de ei cu ocazia sărbătorilor religioase (Coman 2025: 61-95).

Revenind la Barbu Craiovescu și reamintind prezența sa constantă pe prima poziție a sfatului domnesc vreme de unsprezece ani până la finalul domniei lui Radu cel Mare, atrage atenția lipsa acestuia în rândul boierilor martori, în documentul din 15 aprilie 1498. Cea mai plauzibilă explicație este că Barbu a ales să petreacă

sărbătorile pascale separat de domnul muntean și de ceilalți mebrii ai sfatului domnesc, lucru ce poate da măsura puterii sale. Acțiunile sale politice care vizau influențarea domniei Țării Românești la începutul veacului al XVI-lea (Stoicescu 1971: 17) își găseau astfel rădăcini încă de la sfârșitul secolului al XV-lea. Unde să fi ales Barbu Craiovescu să petreacă sărbătoarea pascală a anului 1498? Cea mai la îndemână variantă era chiar ctitoria familiei sale – mănăstirea Bistrița. Arătăm mai sus că la 16 martie 1494, Vlad Călugărul confirmase Bistriței mai multe posesiuni ale sale, menționându-i pe Barbu și pe cei trei frați ai săi în calitate de ctitori (Panaiteanu, Mioc 1966: 401-405). Aceluiași așezământ monahal îi oferiseră Craioveștii un clopot la începutul domniei lui Radu cel Mare – „în numele Adormirii Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și în zilele binecinstitorului Io Radul voievod a făcut acest clopot al mănăstirii Bistrița, jupan Barbul și Pârvul și Danciul, Radul, 4 frați; în anul 7005 <1 septembrie 1496 – 31 august 1497>” (Bălan, Chircă, Diaconescu, Ene, Florea, Iancovescu, Ene, Rizea 2005: 226). Importanța mănăstirii vine și din faptul că Mihnea cel Rău a distrus Bistrița pe fondul conflictului cu boierii Craiovești, autorul *Letopiseșului cantacuzinesc* subliniind că „mănăstirea lor, pe care o făcuse ei pre râul Bistriții din temelie, o au răsipit” (Grecescu, Simonescu 1960: 16). Dacă adăugăm și alegerea de către Barbu Craiovescu a aceleiași mănăstiri ca loc de înmormântare a sa, putem avea o imagine de ansamblu a importanței Bistriței pentru boierii Craiovești, în general, și pentru Barbu, în special. Nu este, așadar, exclus ca acesta din urma să fi petrecut Paștile din anul 1498 la mănăstirea familiei sale, Bistrița. Ținând cont de importanța sărbătorii Învierii Domnului pentru creștinii secolului al XV-lea, este puțin probabil ca Radu cel Mare să-l fi trimis pe Barbu Craiovescu să rezolve posibile chestiuni urgente chiar în ziua de Paști.

Studiul istoriei poate fi adeseori îngreunat de sursele ce lasă loc interpretării. Documentul din 15 aprilie 1498 intră în categoria izvoarelor care dezvăluie parțial informații despre importanța sărbătorilor religioase în viața omului medieval, temă studiată în ultima perioadă și pentru Țara Românească (Ilie 2021: 27-32; Coman 2025: 61-95). Raritatea acestor surse pentru spațiul muntenesc în veacul al XV-lea nu permite adeseori concluzii ferme, analiza praznicelor creștine rămânând deschisă unor idei sau surse noi.

REFERINȚE

- Anton Manea, C. (2002). Titlul de *vlastelin* în nomenclatura marii boierimi a Țării Românești în secolele XV-XVII. *Muzeul Național*, 14, 57-65.
- Bălan, C., Chircă, H., Diaconescu, O., Ene, L., Florea, P.M., Iancovescu, I., Ene, I., Rizea, L. (2005). *Inscripții medievale și din epoca modernă a României. Județul istoric Vâlcea (sec. XIV – 1848)*. București: Editura Academiei Române.
- Bâzgan, M. (2004). *Indicatorul localităților medievale din Țara Românească până la 1831*. București: Cartea Universitară.

- Coman M. (2025). Soborul de Bobotează și punerea în scenă a puterii domnești în Țara Românească (secolul al XVI-lea). *Studii și Materiale de Istorie Medie*, 43, 61-95.
- Diaconescu, O. (1974). Întregiri documentare la istoria secolelor XV-XVI. *Studii și Materiale de Istorie Medie*, 7, 293-299.
- Donat, I. (1996). *Domeniul domnesc în Țara Românească (sec. XIV-XVI)*, ediție îngrijită de G. Lazăr. București: Editura Enciclopedică.
- Florescu, G.D. (1930). Genealogia boierilor din Mărgineni din secolele al XV-lea și al XVI-lea. *Buletinul Comisiei Istorice a României*, 9, 1-100.
- Gheorghe, A., Weber, A., Anca, A.Ș., Lazăr, G., Fuchsbauer, J. (2019). *Corpus Draculianum. Documentele și cronicile relative la viața și domnia voievodului Vlad Țepeș (1437-1650)*, vol. 1. *Scrisori și documente de cancelarie*, tom. 1. *Cancelarii valahe*. Brăila: Editura Academiei Române, Editura Istros a Muzeului Brăilei „Carol I”.
- Grecescu, C., Simonescu, D. (1960). *Istoria Țării Românești. 1290-1690. Letopisețul cantacuzinesc*. București: Editura Academiei Republicii Populare Române.
- Ilie, L.M. (2004). Asocierea la tronul Moldovei în vremea lui Ștefan cel Mare. *Revista Istorică*, 15(3-4), 67-82.
- Ilie, L.M. (2004). Neagoe Basarab and the Succession to the Throne of Wallachia. *Analele Universității București. Seria Istorie*, 53, 37-52.
- Ilie, L.M. (2008). Cauze ale asocierii la tron în Țara Românească și Moldova (sec. XIV-XVI). *Analele Universității Dunărea de Jos din Galați. Seria Istorie*, 7, 75-90.
- Ilie, L.M. (2018). „În viața domniei mele...”. o veche formulă de cancelarie a Țării Românești din veacul al XV-lea. *Revista Istorică*, 29 (5-6), 475-516.
- Ilie, L.M. (2021). Domnia și cancelaria – danie și cronologie în perioada Paștilor în Țara Românească (secolul al XV-lea). *Analele Științifice ale Universității «Alexandru Ioan Cuza» din Iași. Istorie*, 68, 27-32.
- Iliescu, O. (1951). Domni asociați în țările române în secolele al XIV-lea și al XV-lea. *Studii și cercetări de istorie medie*, 2(1), 39-60.
- Ionașcu, I., Lăzărescu-Ionescu, L., Cîmpina, B., Stănescu, E., Prodan D., Roller, M. (1952). *Documente privind istoria României. Veacul XVII, B. Țara Românească*, vol. V (1581-1590). București: Editura Academiei Republicii Populare Române.
- Panaiteescu, P.P., Mioc, D. (1966). *Documenta Romaniae Historica, B. Țara Românească*, vol. I (1247-1500). București: Editura Academiei Republicii Socialiste România.
- Rezachevici, C. (2001). *Cronologia critică a domnilor din Țara Românească și Moldova*, a. 1324-1881, I (secolele XIV-XVI). București: Editura Enciclopedică.
- Šarkić, S. (2023). *A History of Serbian Medieval Law*. Leiden-Boston: Brill.
- Stoicescu, N. (1971). *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova (sec. XIV-XVI)*. București: Editura Enciclopedică Română.
- Ștefănescu, Ș., Diaconescu, O. (1972). *Documenta Romaniae Historica, B. Țara Românească*, vol. II (1501-1525). București: Editura Academiei Republicii Socialiste România.

Vîrtosu, E. (1960). *Titulatura domnilor și asocierea la domnie în Țara Românească și Moldova (până în secolul al XVI-lea)*, București: Editura Academiei Republicii Populare Române.